

Katarzyna Piątek¹

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

ORCID ID: 0000-0002-0605-1939

e-mail: kpiatek@ath.bielsko.pl

Blog jako współczesna forma autobiograficzna. Analiza wybranych przykładów

ABSTRAKT

W epoce ponowoczesnej przestrzeń wirtualna wykorzystywana jest do dokumentowania (świadomego lub mimowolnego) życia jednostek w przestrzeniach cyfrowych dostępnych dla nieograniczonej liczby odbiorców. W artykule zadano pytanie o to, na ile współczesne formy komunikowania o życiu osobistym i stosunku do rzeczywistości pod postacią blogów wykraczają, poza przeznaczone zwykle dla wąskiego grona, tradycyjne dokumenty autobiograficzne, takie jak pamiętniki czy też dzienniki?

Do badania wstępnego wybrano treści blogów internetowych prowadzonych przez osoby z niepełnosprawnościami, jako szczególnej grupy autorów i autorek realizujących, pomimo ograniczeń wynikających z niepełnej sprawności własne projekty autoprezentacyjne w sieci. Analiza jakościowa uwzględniająca dorobek nauk socjologicznych w zakresie badania dokumentów osobistych i różnych form pamiętnikarskich, obejmuje zawartość treściową, sposoby konstruowania narracji i autorskie metody rekonstrukcji światów społeczno-kulturowych przez twórców wybranych blogów.

SŁOWA KLUCZOWE: blogi, dokumenty osobiste, analiza przypadku, niepełnosprawność

Wstęp

Nowe technologie informatyczne stworzyły przestrzeń do tworzenia różnorodnych form wypowiedzi i umożliwiły powstanie specyficznej interakcyjnej „wspólnoty kreacyjnej”, w której funkcjonuje autor i jego czytelnicy, a treści wzbogacane są fotografiami, filmami i innymi elementami obrazowymi. Wspólnota ta ma już nie tylko wymiar komunikacyjny, ale też artystyczny, estetyczny czy socjotwórczy². Za przykład takiej kreacji uznać można blogi.

Obecność w cyberprzestrzeni przyjmuje różne postaci. Każdy kto ma dostęp do Internetu staje się bardziej lub mniej aktywnym jej uczestnikiem, zarówno twórcą, jak i twórcywem, autorem i czytelnikiem. Interaktywność i dostępność przestrzeni

¹ Data złożenia tekstu do Redakcji MiS: 25.11.2022.; data zatwierdzenia tekstu do druku: 07.12.2022 r.

² I.S. Fiut, M. Matuzik, *Blogi literatura interaktywna w sieci*, [w:] „Estetyka i Krytyka” nr 2(3)2002, s. 42.

wirtualnej daje szansę na wyrażanie siebie, autoprezentację, podzielenie się własnymi doświadczeniami i wizją rzeczywistości każdemu z uczestników. Także tym osobom, które w komunikacji bezpośredniej mogłyby napotkać rozliczne bariery i ograniczenia w zaistnieniu w większych grupach i społecznościach, takim jak chociażby osoby z niepełnosprawnościami. Środowiska osób niepełnosprawnych zwracają uwagę na ich małą obecność w mediach tradycyjnych. Nowe media stają się szansą dla zaistnienia tematyki niepełnosprawności w świadomości społecznej, codziennych problemów, ale też sukcesów i wizji świata osób z niepełnosprawnościami. Tworzone w sieci profile na portalach społecznościowych, blogi, mikrobлоги czy fora poprzez pokazanie historii życia, codziennych zmagających osób niepełnosprawnych, ale też sukcesów, osiągnięć, dobrych praktyk stają się przestrzenią do interakcji pomiędzy osobami pełno i niepełnosprawnymi, dają możliwość artykułowania poglądów i potrzeb pomimo zróżnicowania ze względu na typy i rodzaje niepełnosprawności, ale nade wszystko stają się miejscem budowania tożsamości.

Analizując aktywność osób z niepełnosprawnościami zauważyć można kształtowanie się dwóch typów tożsamości. Tożsamości oporu i tożsamości projektu³. Pierwszy jej rodzaj wyrasta ze sprzeciwu wobec marginalizacji i wykluczenia, podejście to opiera się na poczuciu zajmowania gorszej pozycji w społeczeństwie i w związku z tym konieczności walki o jej zmianę. Tożsamość projektu charakteryzuje się podejmowaniem samodzielnych działań wykorzystując ogólnospołeczne normy, wartości i inne kulturowe uwarunkowania, aby dokonać transformacji całej struktury. Instrumentem jest tu aktywność w przestrzeni publicznej i medialnej osób z niepełnosprawnościami mająca na celu zmianę ich obrazu w społeczeństwie⁴.

Dobrym przykładem takich działań jest strona „Łam stereotypy – o sprawnych inaczej”⁵, na której publikowane są listy, historie życia, promowane są również sylwetki osób z niepełnosprawnościami. Podobną funkcję pełni strona „Rampa. Pokonujemy Bariery”⁶, gdzie zamieszczane są wywiady, historie życia osób z niepełnosprawnościami, reportaże oraz wielotematyczny blog. Strony te wykraczają poza granice zwykłego bloga, ale pełnią funkcje platformy do publikowania czegoś, co określić można, „wieloautorskim dokumentem osobistym”. Poprzez pokazywanie przykładów dobrych praktyk integracyjnych i osiągnięć osób z niepełnosprawnościami tworzona jest przestrzeń do budowania solidarności wewnątrzśrodowiskowej⁷.

Celem artykułu jest wstępna analiza treści blogów internetowych prowadzonych przez osoby z niepełnosprawnościami pod kątem ich podobieństw i różnic z dokumentami osobistymi, w szczególności pamiętnikami, dziennikami i historiami życia. Eksplorując wybrane przykłady podjęto próbę zidentyfikowania stylów i form

³ M. Stojkow, D. Żuchowska, *W kierunku nowej tożsamości – osoby niepełnosprawne w drodze do emancypacji*, [w:] „Studia Socjologiczne”, nr 2/2014, s. 156-157.

⁴ *Ibidem*, s. 156-157.

⁵ <https://lamstereotypy.wordpress.com/> (dostęp: 09.10.2022).

⁶ <https://rampa.net.pl/> (dostęp: 09.10.2022)

⁷ Por. M. Stojkow, D. Żuchowska, *W kierunku nowej tożsamości ...*, op. cit., s. 172.

komunikacji, kategorii poznawczych, kontekstu społecznego (inkluzyjność, ekskluzywność) oraz tematów poruszanych przez osoby prowadzące popularne blogi. Prezentowane w artykule treści na tym etapie stanowią tylko rozpoznanie tematu i są przyczynkiem do dalszych eksploracji i analiz.

Gatunki autobiograficzne jako przedmiot zainteresowań badawczych

Do gatunków autobiograficznych zaliczamy zarówno wprost kojarzone z nimi autobiografie, jak i takie formy jak dzienniki, pamiętniki, wywiady rzeki, historie życia, zapiski czy też listy. Są one przedmiotem analiz zarówno literaturoznawców, jak i historyków, etnologów czy socjologów. W zależności od podejścia badawczego konstruowane są określone modele analizy, które mogą różnić się pod względem metodologii i zakresu eksploracji w zależności od dyscypliny reprezentowanej przez badacza.

W ujęciu literaturoznawczym zakłada się, że poszczególne gatunki wykorzystują konkretne strategie i podejścia interpretacyjne, uwzględniające zarówno intencje autorskie, jak również relacje z czytelnikiem. M. Czermińska wskazuje na trzy postawy narratora wobec tekstu stanowiące swoisty „autobiograficzny trójkąt”, są to: świadectwo (postawa najczęściej obecna w pamiętnikach), wyznanie (postawa charakterystyczna dla dzienników) oraz wyzwanie (w największym stopniu nakierowane na czytelnika, prowokujące z nim dialog)⁸.

Dzienniki, jak też w pewnym stopniu pamiętniki, pełnić mogą dla autorów rozliczne funkcje, wśród nich wymienić można następujące: konstrukcja/rekonstrukcja tożsamości, terapia, ustanowienie porządku, autodyscyplina, praca nad sobą, zapis rzeczywistości, zapamiętywanie, autoanaliza, medytacja religijna i modlitwa, narzędzie pracy intelektualnej, praktyka autotematyczna, zapisywanie własnego pisanego, kronika pracy twórczej, warsztat twórczy pisarza, laboratorium lub archiwum twórcze, pisanie o innych dokumentach osobistych, praktyka krytyczna, pytanie o sens literatury i kondycję pisarza i wreszcie kreacja tekstu literackiego⁹.

Z kolei dla socjologów za szczególnie cenne jako materiał badawczy uznać można autobiografie, listy i pamiętniki, to one stały się głównym obszarem zainteresowań prekursora metody biograficznej w socjologii Floriana Znanieckiego¹⁰. Dokumenty te dają możliwość wglądu w emocje i przeżycia autorów, ale też są cennym źródłem informacji o życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym stanowiącym tło dla opisów autorów.

⁸ M. Czermińska, *Autobiograficzny trójkąt. Świadectwo, wyznanie i wyzwanie. Analiza treści*, Kraków 2002, s. 14-17.

⁹ P. Rodak, *Dziennik pisarza: między codzienną praktyką piśmienną a literaturą*, [w:] „Pamiętnik Literacki” 4/2006, s. 33-42.

¹⁰ A. Pekaniec, *Autobiografie w literaturoznawstwie i w socjologii. Rozbieżności i styczne (wstępne rozpoznanie teoretyczne)*, [w:] „Państwo i Społeczeństwo”, 2012 (XII) nr 1, s. 30.

Jacek Leoński wskazuje na kilka kluczowych cech dokumentu osobistego:

- „każdy dokument osobisty jest dokonywaną przez jego autora interpretacją własnego życia, własnych doświadczeń, oraz rzeczywistości społecznej, której był uczestnikiem.
- interpretacja zależy od momentu, w którym dokument powstaje, jego treść oddaje to, jak autor interpretuje siebie i całą spisaną rzeczywistość w danym momencie, a nie w przeszłości, nawet jeśli opisuje co czuł i myślał kiedyś;
- treść dokumentu oddaje zasób wiedzy podręcznej jego autora (...);
- dokument biograficzny zawiera też sposób typizacji rzeczywistości, sformułowany na podstawie dotychczasowej historii życia;
- treść dokumentu zawiera cele i orientacje poszczególnych jednostek, ich hierarchię i systemy istotności”¹¹.

Pośród motywów tworzenia dokumentów autobiograficznych wymienić można następujące: samopoznanie, tendencja do ujawniania bardzo intymnych spraw, uporządkowanie własnego życia, zadowolenie estetyczne z pisanie o sobie, podsumowanie dotychczasowego życia i sformułowanie planu na przyszłość, autoterapia, kanalizacja napięć, obrachunek z życiem i zamknięcie pewnego etapu, powodem może być też chęć zarobkowania¹².

Oczywiście każdy z gatunków autobiograficznych poza cennym źródłem wiedzy, może zawierać pewne deformacje, zniekształcenia obrazu zdarzeń, historii czy też postaw autora, ale to także może być cenną informacją dla badacza. Michał Kopczyk zauważa też, że w przypadku klasycznego dziennika, pamiętnika czy autobiografii brakuje zwrócenia się do adresata, „co kwestię autentyczności przenosi w wymiar etyczny, będący swoistym strażnikiem respektowania przez autora paktu autobiograficznego z czytelnikiem”¹³. Niemniej jednak nieprzerwanie ludzie mają potrzebę dzielenia się swoimi przeżyciami, obserwacjami i opiniami z innymi, szukając nieustannie nowych form przekazu.

Na początku lat 90 XX wieku wraz z rozwojem Internetu zaobserwować mogliśmy renesans literatury dokumentu osobistego. Jak wskazują I. S. Fiut i M. Matuzik globalna sieć zaczęła przypominać „cywilizację pamiętników”¹⁴. Mają one inną formę i postać, ale wciąż w mniejszym lub większym stopniu zachowują swój autobiograficzny charakter. Przykładem takich form mogą być blogi, definiowane niejednokrotnie jako internetowe pamiętniki lub dzienniki.

Blog jako współczesna forma autobiograficzna?

Maciej Kawka wskazuje na trudność w jednoznacznym zdefiniowaniu czym są blogi oraz określeniu ich wyrazistości gatunkowej w związku z dużą różnorodnością¹⁵.

¹¹ J. Leoński, Hasto: *Metoda biograficzna*, [w:] *Encyklopedia Socjologii*, Tom 2, Oficyna wydawnicza, Warszawa 1999, s. 208.

¹² J. Szczepański, *Metoda biograficzna*, [w:] J. Szczepański, *Odmiany czasu teraźniejszego*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 1971, s. 585; A. Pekaniec, *Autobiografie w literaturoznawstwie i w socjologii. Rozbieżności i styżne (wstępne rozpoznanie teoretyczne)*, [w:] „Państwo i Społeczeństwo”, 2012 (XII) nr 1, s. 34.

¹³ M. Kopczyk, *Europa Środkowa jako doświadczenie. W kręgu autobiografizmu XX wieku (i nie tylko)*, Wyd. Verbum, Praga 2021, s. 106.

¹⁴ I. S. Fiut, M. Matuzik, *Blogi ...*, *op. cit.*, s. 42.

¹⁵ M. Kawka, *Blog jako gatunek dziennikarski – ewolucja i transgresja*, [w:] *Internetowe gatunki dziennikarskie*, K. Wolny-Smorzyński, W. Furman (red.), Warszawa 2010, s. 64.

Na problemy te zwracają uwagę także inni autorzy zajmujący się tematyką blogów¹⁶.

Encyklopedia PWN definiuje blog jako „rodzaj internetowego dziennika prowadzonego na stronie WWW”¹⁷.

Blog ująć można też, jako

„stronę WWW zawierającą krótkie, rozłączne porcje informacji, zwane artykułami. Artykuły są ułożone w kolejności chronologicznej – od najnowszego do najstarszego. Każdy artykuł jest jednoznacznie identyfikowany przez znacznik zakotwiczenia, a także oznaczony przez trwałe łącze”¹⁸.

„stronę internetową o specyficznej strukturze formalnej zawartego na niej tekstu (podzielonego na ułożone w porządku chronologicznym wpisy), zawierającą odniesienia do życia osobistego autora, który zdaje sobie sprawę z przynależności do subkultury blogowej”¹⁹.

„rodzaj strony internetowej, na której autor umieszcza datowane wpisy, wyświetlane kolejno, od najnowszych począwszy. Zwykle przy notce pojawia się data jej opublikowania i tytuł, a czytelnicy mają możliwość zamieszczania swoich komentarzy pod wpisami”²⁰.

Anna Gutowska i Maciej Maryl w oparciu o badania własne wskazują na następujące cechy blogów:

- a) formalne: forma /podział na notatki, konstrukcja strony/, cykliczność, miejsce publikacji /Internet/, nazwa;
- b) funkcje: indywidualne i społeczne;
- c) ekspresywność: subiektywna tematyka, autokreacja, potrzeba ekspresji²¹.

Pośród kluczowych cech blogów wyróżnić można następujące: funkcjonowanie jako strona www, chronologia, opatrzenie każdego wpisu datą i godziną, wyraźny profil i tematyka przewodnia, dominująca funkcja ekspresywna, duża swoboda co do objętości wpisów, multimedialność, uaktualnianie najczęściej raz dziennie, interaktywność²².

Pomimo wielu odmian blogów (pamiętnikarskie, dziennikarskie, reportażowe, polityczne, podróżnicze, kulinarne itp.) większość z nich wpisuje się jednak w jakimś stopniu w „internetowy dyskurs autobiograficzny”²³. Blog umożliwia danie wyrazu własnej osobowości, stwarza możliwość kreowania i przybierania innej tożsamości przez autora.

„[...] autor może zarówno dla celów artystycznych jak i typowo egzystencjonalnych przybierać inną tożsamość, jeśli własna mu nie odpowiada, albo dla osobistych zmysłów artystycznych, czy strategii egzystencjalnych uważa, że zaprojektowana przez niego będzie bardziej adekwatna i efektywna dla wyrażenia swego zmysłu artystycznego w danej sytuacji. Tutaj tworzenie fikcji jest właściwie nieograniczone”²⁴.

¹⁶ Por. M. Maryl, K. Niewiadomski, *Blog=książka? Empiryczne badanie potocznej kategoryzacji blogów*, [w:] „Przegląd Humanistyczny” nr 4, 2013; M. Kidawa, M. Maryl, K. Niewiadomski, *Teksty elektroniczne w działaniu: typologia gatunków blogowych* [w:] „Zagadnienia Rodzajów Literackich” LIX z.2; P. Szews, *Mikroblog-odmiana blogu czy oddzielny gatunek?*, [w:] „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica” nr 2(20)/ 2013.

¹⁷ Encyklopedia.pwn.pl/haslo/blog.

¹⁸ C. Doctorow, R. Dornfest i in., *Przewodnik blogging*, tł. Piotr Kresak, Wydawnictwo RM, Warszawa 2003, s. 28.

¹⁹ Wójcik A., E. Dryll, *Formalna analiza języka blogów – prezentacja metody*, [w:] B. Janusz, K. Gdowska, B. de Barbaro (red.), *Narracja. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2008.

²⁰ A. Gumkowska, M. Maryl, *Blog to blog*, [w:] <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/12794/Gumkowska-Maryl-i-Toczyski-2009-Blog-to-blog.pdf?sequence=4&isAllowed=y> (11.10.2022), s. 5.

²¹ *Ibidem*, s. 12-13.

²² P. Szews, *Mikroblog-odmiana blogu czy oddzielny gatunek?* [w:] „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica” nr 2(20)/ 2013, s. 287.

²³ *Ibidem*, s. 272.

²⁴ I. S. Fiut, M. Matuzik, *Blogi ...*, op. cit., s. 46.

W dobie rozwoju Internetu tym, co może przybliżać blogi do gatunków autobiograficznych, jest jak zauważa Philippe Lejeune, to że

„[...] akt autobiograficzny jest potencjalnie dostępny każdemu człowiekowi, że może nie każdy jest w stanie napisać wiersz czy powieść, lecz w zasadzie każdy potrafiłby napisać swą autobiografię, gdyż autobiografia nie jest jedynie aktem literackim, ale przede wszystkim aktem życiowym. [...]. Ale tekst, który nie ma ambicji literackich, z reguły okazuje się interesujący również literacko”²⁵.

Tabela 1. Blog a tradycyjne dokumenty autobiograficzne – różnice i podobieństwa

blog	pamiętnik/dziennik
Różnice	
forma internetowa	forma tradycyjna/papierowa
interaktywność /możliwość komentowania, współuczestnictwa czytelników	brak interaktywności/impersonalność
komunikacja dwukierunkowa	komunikacja jednokierunkowa
skrócony dystans między autorem a czytelnikiem	dystans między autorem a czytelnikiem
narzędzia interaktywne	narzędzia tradycyjne
brak ograniczeń objętościowych	ograniczenia objętościowe
multimedialność – dodawanie zdjęć i filmików	ograniczona tylko do zdjęć
możliwość bieżących korekt	brak możliwości korekty po opublikowaniu
wyraźny profil, temat przewodni	opowieść ogólnie o życiu, doświadczeniach
mniejsza trwałość – ryzyko skasowania bloga przez serwis	trwałość
Podobieństwa	
- ekspresja emocji, uczuć - autokreacja - tematy osobiste - opis historii życia - trajektoria, przebieg życia (lub jakiegoś jego okresu) - życie codzienne - tło społeczno-kulturowe - opinie, poglądy autora, interpretacje - refleksje na temat rzeczywistości społecznej - stereotypy i generalizacje - zachowanie kolejności chronologicznej	

Źródło: Opracowanie na podstawie P.Szews, *Mikroblog-odmiana blogu czy oddzielny gatunek?*, [w:] „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica” nr 2(20)/ 2013, s. 287.

²⁵ P. Lejeune, *Wokół autobiografii i dzienników osobistych (Rozmowa V)*, [w:] P. Rodak, *Pismo, książka, lektura. Rozmowy: Le Goff, Chartier, Hébrard, Fabre, Lejeune*, przedm. K. Pomian, tłum. M. i P. Rodakowie, Warszawa 2009; s. 274, przywołane za: A. Pekaniec op. cit., s. 38.

Ujmowanie blogów jako form autobiograficznych powinno być opatrzone jednak pewnym zastrzeżeniem, nie możemy przyjąć tutaj tradycyjnego ich rozumienia, gdyż to co jest w nich opisywane może być na bieżąco korygowane, uaktualniane i komentowane. Co więcej blog „ze swej natury jest ogólnodostępny, często czasem przestaje być dokładnym opisem osobistych przeżyć, a wpływ czytelników i internautów, ale i samego medium, może skłonić autora do zmiany postawy i tożsamości”²⁶.

Metodologia badań

Istnieją co najmniej dwa różniące się między sobą sposoby tworzenia i upowszechniania blogów. Pierwszy obejmuje strony internetowe, na których blogi są jedną z form prowadzenia komunikacji z odbiorcami. Drugim sposobem jest tworzenie blogów zakładanych i utrzymywanych na przeznaczonych do tego platformach. W przeprowadzonym badaniu wzięto pod uwagę oba rodzaje blogów.

Celem badania była wstępna analiza treści blogów internetowych prowadzonych przez osoby z niepełnosprawnościami pod kątem ich podobieństw oraz różnic z dokumentami osobistymi, w szczególności pamiętnikami, dziennikami i historiami życia. Wybór właśnie tej grupy autorów podyktowany był nie tylko zainteresowaniami autorki tematyką niepełnosprawności, ale przede wszystkim próbą odpowiedzi na pytanie, jak nowe media i aktywność w nich poprzez prowadzenie bloga i wypowiedzi autobiograficzne wpływają na konstruowanie tożsamości projektu u osób z niepełnosprawnościami. Próbowano także ustalić jakie są punkty wspólne blogów z klasycznymi dokumentami osobistymi. W artykule dokonano konceptualizacji problemu.

W artykule przyjęto, za Z. Kawczyńską-Butrym, że osoba z niepełnosprawnością to „osoba o naruszonej sprawności psychofizycznej, powodującej ograniczenie funkcjonalne sprawności lub aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie właściwych dla niej ról społecznych”²⁷.

Jako metodę badawczą zastosowano analizę treści wykorzystywaną na gruncie nauk społecznych do badania różnych form przekazów komunikacyjnych. Przeprowadzono analizę uwzględniając zawartość treściową, sposoby konstruowania narracji, autorskie metody rekonstrukcji światów społeczno-kulturowych przez twórców.

W analizie starano się zwrócić uwagę na następujące elementy:

- opis historii życia, fragmentaryzacja, spójność, przesłony, role życiowe nadane bliskim,
- trajektoria życia, charakterystyka kręgów rodzinnych, towarzyskich, zasięg i różnorodność świata społecznego, partycypacja,
- tło społeczno-kulturowe, system aksjonormatywny, odniesienie do aktualnej sytuacji społecznej, komponenty tożsamości, grupy odniesienia,

²⁶ I. S. Fiut, M. Matuzik, *Blogi ...*, op. cit., s. 46.

²⁷ Z. Kawczyńska-Butrym, *Niepełnosprawność - specyfika pomocy społecznej*, Wydawnictwo Interart, Warszawa 1996, s. 16.

- charakterystyka postaw i opinii na temat otaczającego świata, interpretacje i refleksje na temat świata społecznego,
- stereotypy i generalizacje stosowane w narracji, formach przedstawień wizualnych,
- życie codzienne, sposób prezentowania, poziomy istotności, zakres komunikowania o życiu prywatnym, intymnym (komunikaty słowne, zdjęcia, filmy, nagrania),
- funkcje przekazów: porady, wskazówki, reklama produktów i usług, które są wyróżnikami blogów w kategorii dokumentów autobiograficznych.

Przeprowadzono analizę uwzględniając zawartość treściową, sposoby konstruowania narracji, autorskie metody rekonstrukcji światów społeczno-kulturowych przez twórców. Badanie prowadzono w okresie październik–listopad 2022.

Dokonano celowego doboru próby. Do analizy wybrano blogi prowadzone przez osoby z niepełnosprawnościami wskazywane jako najbardziej popularne przez wyszukiwarkę Google²⁸, które dodatkowo spełniały kryterium dostępności bez konieczności logowania, a ich autorzy regularnie dokonywali w nich wpisów. Starano się także dobrać do eksploracji zróżnicowany materiał pod względem typów niepełnosprawności autorów i autorek.

Analiza wybranych przykładów – blogi osób z niepełnosprawnościami

Analizą objęto następujące blogi:

- Sylwia Błach (sylwiablach.pl)
- Katarzyna Szymura (migamypjem.com)
- Agata Grzesik (miniaturowa.pl)
- Michał Dębiec (moimioczami.pl)
- Jacek Gaworski (jacekgaworski.pl)

Poniżej scharakteryzowane zostały poszczególne bloki, zarysowane zostały też sylwetki ich autorów i autorek.

1. Blog Sylwii Błach (<https://sylwiablach.pl>)

Sylwia Błach to pisarka, autorka powieści grozy, horrorów, thrillerów i książek dla dzieci. Z wykształcenia jest magistrem inżynierem informatyki, zajmuje się grami komputerowymi, tworzy aplikacje użytkowe z wykorzystaniem technologii Unity3D. Dodatkowo jest modelką bodypositive na wózku, autorką programu Scriptophobia prowadzonego na Youtube. Jak się przedstawia „Piszę książki i programy, a po godzinach walczę o lepszy świat”. Sylwia Błach choruje na SMA (rdzeniowy zanik mięśni), obecnie porusza się na wózku. W 2022 roku została wybrana przez magazyn biznesowy Forbes Women jedną z 22 Polek, które warto obserwować. Prywatnie pozostaje w związku.

²⁸ <https://socialpress.pl/2019/08/10-profil-osob-chorych-lub-z-niepelnosprawnoscia-mi-ktoe-musisz-obszowac-w-social-media>; <https://influencer.pl/298/4-inspirujace-blogi-prowadzone-przez-niepelnosprawnych>; <http://www.niepelnosprawni.pl/ledge/x/340781>; jsessionid=5CC5E7B91AD11B35622AB 01F3F9E60B1 i inne.

Od 2012 roku prowadzi blog, w którym opowiada o literaturze, technologii, niepełnosprawności i sprawach bliskich jej sercu. Blog jest jednym z elementów na stronie, pozostałe to zakładki: O mnie, Portfolio literackie, Dziennikarstwo, Co mogę dla Ciebie zrobić?, Kontakt.

Kluczowe tematy poruszane na blogu oscylują wokół niepełnosprawności, doświadczeń i przemyśleń autorki niejednokrotnie związanych z problemem niepełnosprawności, ale też literatury, nowych technologii, mody. Duża część wpisów poświęcona jest działalności pisarskiej i dziennikarskiej autorki, bardzo aktywnej w sferze zawodowej.

W kontekście wątków autobiograficznych na szczególną uwagę zasługują wpisy dotyczące osobistych doświadczeń autorki, intymności, życia codziennego, pracy, aktywności społecznej. Blogerka relacjonuje ważne momenty z życia zarówno prywatnego jak i zawodowego, ale też intelektualne przemyślenia. W blogu mocno zarysowana jest tematyka społeczna, dotycząca funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami (nie tylko ruchowymi) w przestrzeni publicznej. Autorka obala liczne mity dotyczące niepełnosprawności, kobiecości, seksualności.

2. Blog Katarzyny Szymury (<https://migamypjem.com/blog/>)

Katarzyna Szymura to absolwentka pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, surdopedagogiki i bibliotekoznawstwa. Ukończyła także studia Polskiego Języka Migowego. Prowadzi kursy i szkolenia z PJM, jest założycielką firmy Migamy PJM-em. Jest osobą niesłyszącą od urodzenia, bardzo związaną ze środowiskiem osób głuchych. Jak pisze o sobie „Jestem dzieckiem słyszących rodziców i byłam wychowana z naciskiem na poprawne mówienie po polsku pod względem fleksyjnym, pomimo to jednak zawsze świat Głuchych był, jest i będzie bliski memu sercu i to z Kulturą Głuchych i PJM się utożsamiam. Uważam, że PJM jest przez ludzi, nawet głuchych, niedoceniany i odrzucany, a przecież to piękny język, który posiada swoistą bogatą gramatykę wizualno-przestrzenną, co chciałabym na kursach bądź warsztatach pokazać. Posiadam szeroki wachlarz zainteresowań, interesuję się tematyką PJM, Kulturą Głuchych, Poezją Migową i Visual Vernacular”.

Prywatnie jest mężatką. Jej hobby to wędrowanie po górach, zdobywanie szczytów górskich, wspinaczka, narciarstwo, jazda na rolkach, podróżowanie, oglądanie seriali, poznawanie ciekawych i inspirujących ludzi. Jest miłośniczką zwierząt.

Blog autorki jest jednym z elementów strony <https://migamypjem.com> na której ponadto znajdują się również takie zakładki jak: Aktualności, Oferty, Cennik, Terminy szkoleń, O mnie, Kontakt, Galeria.

Kluczowe tematy poruszane na blogu oscylują głównie wokół wątków autobiograficznych, wspomnień z dzieciństwa, szkoły średniej, aktualnych doświadczeń. Towarzyszą temu liczne przemyślenia na tematy osobiste, ale również te związane ze środowiskiem osób niesłyszących lub słabo słyszących oraz ich funkcjonowaniem. Liczne są też wpisy dotyczące języka migowego, jego znaczenia w życiu autorki, jak mówi „język migowy określa mnie tym kim jestem”. Blog jest bardzo refleksyjny, osobisty,

wprowadza czytelnika w świat osoby niesłyszącej – świat dla autorki przyjazny i bliski. Pojawiają się też wątki dotyczące problemów, jakie napotykają osoby głuche w relacjach z osobami słyszącymi.

3. Blog Agaty Grzesik. Pani Miniaturka (miniaturka.pl)

Agata Grzesik jest blogerką, laureatką plebiscytu na najbardziej wpływowego blogera w 2018, nominowana do tytułu Człowieka Roku 2017 w kategorii Kultura, za przełamywanie na blogu miniaturka.pl stereotypów na temat osób niepełnosprawnych, znalazła się na „Liście Mocy” -100 najbardziej wpływowych Polek i Polaków z niepełnosprawnością w 2017 w kategorii IT.

Prywatnie Autorka jest żoną i matką. Jest osobą z niepełnosprawnością oraz niskorostą. „Pani Miniaturka. Blog niepełnosprawnej, niskorosłej kobiety i matki” (miniaturka.pl) różni się od dwóch wcześniej opisywanych formą komunikacji z odbiorcą – jest on przepełniony humorem i bezpośredniością. Jak pisze o sobie: „Na blogu poruszam tematy trudne, kontrowersyjne, osobiste, ale nie stronię też od pisania w nieco przyjemniejszym, ciepłym tonie. Mam bardzo specyficzne poczucie humoru, większość postów na tej stronie ma charakter humorystyczny, nie uznaję też tabu”.

Blog zawiera kilkanaście zakładek: Kim jest Pani miniaturka?, Kontakt i współpraca, Miniaturka w mediach i gościnie, Endoproteza biodra, Macierzyństwo, Miniaturkowe Nagrania, Niepełnosprawność Okiem Kobiety, Osobiste przemyślenia, Styl życia, Związki, Zwiędzamy.

Kluczowe tematy poruszane na blogu oscylują głównie wokół wątków osobistych (zwłaszcza zakładka osobiste przemyślenia, niepełnosprawność okiem kobiety, macierzyństwo), większość poruszanych tematów osadzona jest jednak dość silnie w szerszym kontekście społecznym, odnosi się do funkcjonowania osób z niepełnosprawnością, ale też rodzicielstwa, problemów dnia codziennego jakie napotykają osoby bez względu na to czy są sprawne czy z niepełnosprawnością.

4. Blog Michała Dębca (moimioczami.pl)

Autor bloga www.MoimiOczami.pl Michał Dębiec jest absolwentem Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych na Uniwersytecie Warszawskim, specjalistą ds. marketingu medialnego i public relations, pracuje jako project manager, dodatkowo jest ekspertem ds. niepełnosprawności i trenerem Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, radnym Powiatowej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Krakowie i trenerem grup dążących do poprawienia dostępności dla osób niepełnosprawnych. Jest osobą słabowidzącą z ponad 90% uszczerbkiem wzroku. W życiu prywatnym oddaje się pasji słuchania audiobooków, oglądania filmów i uczestniczy w koncertach muzycznych kapel o ostrym brzmieniu. Okazjonalnie bierze udział w eskapadach narciarskich i żeglarskich.

Jak pisze o sobie „Z pozoru nie wyróżniam się z tłumu, może poza wysokim wzrostem. Mam jednak pewną cechę, która jest częścią mojego świata, ale jest też obca dla wielu innych osób – moja wada wzroku. Kiedy miałem trzy lata straciłem wzrok. Lekarze

rozkładali ręce, aż moim rodzicom udało się dotrzeć do wybitnego okulisty w Paryżu, który zakwalifikował mnie do swoich eksperymentów. Dzięki nim odzyskałem częściowo zdolność widzenia. Teraz, jako osoba słabowidząca uświadamiam ludziom widzącym czym jest niepełnosprawność wzrokowa, znając stan niewidzenia i widzenia zarazem. Moje spostrzeżenia, historie codzienności oraz dążenie do zrozumienia opisuję na stronach tego bloga”.

Blog zawiera kilka zakładek: Strona główna, Kategorie artykułów zawierające dodatkowe zakładki (Dostępna przestrzeń publiczna, Transport, Dostępność w Internecie, Czy uwierzysz oczom?, Życie w tym stanie, Humoreski), Autor strony, Wiedza i myśl, Kontakt.

Większość wątków dotyczy tematyki dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem punktu widzenia osoby z dysfunkcją wzroku, jaką jest Autor. Na blogu zawarty jest też tekst autobiograficzny pod przewrotnym tytułem „Nie widzę przeszkód”.

5. Blog Jacka Gaworskiego (jacekgaworski.pl)

Jacek Gaworski, autor ostatniego z opisywanych blogów, przez 24 lata uprawiał zawodowo szermierkę, jako florecista zdobywał dziesiątki medali, był mistrzem Polski, członkiem kadry narodowej i olimpijskiej. W 2004 roku zdiagnozowano u niego SM (stwardnienie rozsiane), w 2012 roku nowotwór mnogi rdzenia. Jak pisze autor „Całe moje sportowe życie opierało się na zasadach fair play, chęci reprezentowania ojczyzny tak by cały świat wiedział, że jest taki kraj jak Polska i są w nim świetni sportowcy. Byliśmy nagradzani dyplomami, pucharami, uściskiem dłoni prezesa, nie było mowy o pieniądzach. Wszystkim nam to w zupełności wystarczało, by dawać z siebie wszystko. Wówczas nawet przez chwilę nie pomyślałem, że kiedyś brak pieniędzy zagrozi mojemu życiu. W 2004 roku z dnia na dzień straciłem mowę, wzrok, władzę w rękach, czucie od pasa w dół. Z człowieka aktywnego stałem się workiem bezwładnie leżącym na szpitalnym łóżku. Rozpoznanie – stwardnienie rozsiane. Nikt nie wytłumaczył mi co to jest za choroba, co kryje się za skrótem SM! [...] Dzięki terapii wróciłem do uprawiania szermierki z tym, że teraz walczę na wózku inwalidzkim. Znowu godnie reprezentuję Polskę na planszach świata. W 2012 roku rozpoznano u mnie nowotwór mnogi rdzenia i sytuacja się powtórzyła”.

Blog jest jednym z elementów strony internetowej jacekgaworski.pl. Pozostałe zakładki to: Jacek, Apel, Media, Pomoc, Sport, Choroba, SM, Kontakt. Blog zawiera wiele ważnych informacji na temat SM, jego przebiegu, konsekwencji zdrowotnych i dostępnych terapii. Wiele wątków bloga koncentruje się na aktywności sportowej autora oraz historii zmagania się z chorobą. Ważnym elementem jest apel autora do czytelników o wsparcie kosztów terapii.

Wybrane blogi poddano analizie pod kątem podobieństw i różnic z dokumentami osobistymi, w szczególności pamiętnikami, dziennikami i historiami życia. Zweryfikowano zawartość blogów według kryteriów związanych z udokumentowanymi realiami społeczno-kulturowymi, które są zwykle mimowolnie ukazywanym tłem narracji. Wyniki zawiera tabela 2.

Tabela 2. Kluczowe elementy analizy

Kategorie analizy	Analizowane blogi				
	Blog Sylwii Błach	Blog Katarzyny Szymury	Blog Agaty Grzesik	Blog Michała Dębca	Blog Jacka Gaworskiego
Opis historii życia (ciągłość opisu/fragmentaryzacja/momenty graniczne)	ciągłość opisu	ciągłość opisu	ciągłość opisu	ciągłość opisu	momenty graniczne
Autorefleksje (zindywidualizowane/osadzone w szerszym kontekście społecznym)	szeroka perspektywa, osadzone w szerszym kontekście społecznym	szeroka perspektywa, osadzone w szerszym kontekście społecznym	szeroka perspektywa, osadzone w szerszym kontekście społecznym	szeroka perspektywa, osadzone w szerszym kontekście społecznym	zindywidualizowane, skoncentrowane na walce o zdrowie
Sposób autoprezentacji (słowa kluczowe)	Pisarka, programistka, blogerka i influencerka, modelka bodypositive na wózku, autorka programu na YouTube	Trenerka, pedagog, ekspertka, nauczycielka PJK, osoba niesłysząca	Blogerka, Człowiek Roku 2017, kobieta przedsiębiorcza, zaradna, posiadająca wiele talentów i umiejętności, osoba niskorosła	Ekspert, trener, radny, działacz społeczny, popularyzator nauki, osoba słabowidząca	Wojownik, sportowiec, mistrz Polski, florecista, osoba chora na SM oraz nowotwór mnogi
Interpretacje i refleksje na temat świata społecznego/Tło społeczno-kulturowe	mocno zarysowany wątek społeczny, dotyczący funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, nie tylko ruchowymi w przestrzeni publicznej. Autorka obala liczne mity dotyczące niepełnosprawności, kobiecości, seksualności	świat społeczny osób niesłyszących/niezależne światy osób słyszących i niesłyszących	pogodna wizja świata akcentowanie poczucia humoru, pogodnego dystansu, autorka uświadamia w jaki sposób przekracza swoje ograniczenia wynikłe ze stanu zdrowia	mocne akcenty na działania społeczne, osławianie rzeczywistości pozytywnym nastawieniem autor popularyzuje wiedzę na temat możliwości wspierania osób niewidzących	poczucie utraty dotychczasowego świata postawa wojownika, koncentracja na działaniach
Forma przekazu (komunikaty słowne, zdjęcia, filmy)	rozbudowane formy przekazu, nowoczesny dizajn, bogata paleta barw	rozbudowane formy przekazu, klasyczny interfejs	rozbudowane formy przekazu, materiały wizualne wysokiej jakości	rozbudowane formy przekazu, stonowane barwy	proste formy przekazu, materiały audio-wizualne
Cele przekazu (osobiste, zawodowe, opiniotwórcze, relacyjne, reklamowe)	autopromocyjne, zawodowe	autoterapeutyczne, szukanie wsparcia poprzez zbiorczą siłę na leczenie	cele zawodowe, pozyskiwanie zleceń, działalność handlowa, reklamowa	autoterapeutyczne, wspieranie innych, popularnonaukowe	autopromocja ukierunkowana na poszukiwanie wsparcia finansowego związanego z leczeniem

Źródło: Opracowanie własne.

Wyraźne podobieństwa do dokumentów autobiograficznych uwzględniają dzielenie się z odbiorcami historią życia, granicznymi momentami wynikającymi np. z okoliczności utraty sprawności, stosunku do rzeczywistości, sposobów radzenia sobie z rzeczywistością, relacji z otoczeniem oraz ekspresją własnych przeżyć. Autokreacja opiera się na charakterystyce ról społecznych pełnionych w życiu, pełnieniu funkcji społecznych, działalności charytatywnej, obecnych lub utraconych rolach zawodowych oraz aktywności pro publico bono.

Podsumowanie

Wybrane do analizy blogi realizowały głównie cele osobiste, opisu świata i budowania relacji. Wspólne dla wszystkich zaprezentowanych blogów było działanie, konstruowanie obrazu osób z niepełnosprawnością, nie tylko odwołując się do pewnych trudności i barier, ale nade wszystko poprzez wskazanie sukcesów, realizowanych projektów i podejmowanych działań. Autorzy i autorki blogów zdecydowanie są postaciami kształtującymi tożsamość projektu. Ich aktywność w sieci nie jest tylko opisem codziennego życia i pracy zawodowej, ale także ma walory edukacyjne, terapeutyczne i socjalizacyjne. Blogi osób z niepełnosprawnością poza funkcjami istotnymi dla samego autora pełnią też bardzo istotną rolę w przewyżnianiu stereotypów społecznych i redefinicji wizerunku osób z niepełnosprawnością.

Podkreślić należy, iż zaprezentowana w artykule tematyka ma charakter wstępnej konceptualizacji i nie wyczerpuje zagadnienia. Problematyka zasługuje na kontynuację w kolejnych badaniach.

Bibliografia

- Czermińska M., *Autobiograficzny trójkąt. Świadectwo, wyznanie i wyzwanie. Analiza treści*, Kraków 2002.
- Doctorow C., R. Dornfest i in., *Przewodnik blogging*, tł. Piotr Kresak, Wydawnictwo RM, Warszawa 2003.
- Fiut I.S., M. Matuzik, *Blogi literatura interaktywna w sieci*, „Estetyka i Krytyka” nr 2(3)2002.
- Kawczyńska-Butrym Z., *Niepełnosprawność - specyfika pomocy społecznej*, Wydawnictwo Interart, Warszawa 1996.
- Kawka M., *Blog jako gatunek dziennikarski – ewolucja i transgresja*, [w:] Internetowe gatunki dziennikarskie, K. Wolny-Smorzyński, W. Furman (red.), Warszawa 2010.
- Kidawa M., M. Maryl, K. Niewiadomski, *Teksty elektroniczne w działaniu: typologia gatunków blogowych* [w:] „Zagadnienia Rodzajów Literackich” LIX z.2.
- Kopczyk M., *Europa Środkowa jako doświadczenie. W kręgu autobiografizmu XX wieku (i nie tylko)*, Wyd. Verbum, Praga 2021.
- Lejeune P., *Wokół autobiografii i dzienników osobistych* (Rozmowa V), [w:] P. Rodak, *Pismo, książka, lektura. Rozmowy: Le Goff, Chartier, Hébrard, Fabre, Lejeune*, przedm. K. Pomian, tłum. M. i P. Rodakowie, Warszawa 2009.
- Leoński J., Hasło: *Metoda biograficzna*, [w:] Encyklopedia Socjologii, Tom 2, Oficyna wydawnicza, Warszawa 1999.
- Maryl M., K. Niewiadomski, *Blog=książka? Empiryczne badanie potocznej kategoryzacji blogów*, [w:] „Przegląd Humanistyczny” 4, 2013.
- Pekaniec A., *Autobiografie w literaturoznawstwie i w socjologii. Rozbieżności i styczne* (wstępne rozpoznanie teoretyczne), [w:] „Państwo i Społeczeństwo, 2012 (XII) nr 1.

- Rodak P., *Dziennik pisarza: między codzienną praktyką piśmienną a literaturą*, [w:] „Pamiętnik Literacki” 4/2006.
- Stojkow M., D. Żuchowska, *W kierunku nowej tożsamości – osoby niepełnosprawne w drodze do emancypacji*, [w:] „Studia Socjologiczne” , nr 2/2014.
- Szczepański J., *Metoda biograficzna*, [w:] J. Szczepański, *Odmiany czasu teraźniejszego*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 1971.
- Szews P., *Mikroblog-odmiana blogu czy oddzielny gatunek?*, [w:] „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Litteraria Polonica” nr 2(20)/ 2013.
- Wójcik A., E. Dryll, *Formalna analiza języka blogów – prezentacja metody*, [w:] B. Janusz, K. Gdowska, B. de Barbaro (red.), *Narracja. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2008.

Źródła internetowe

- Encyklopedia.pwn.pl/haslo/blog
- Gumkowska A., M. Maryl, *Blog to blog*, [w:] <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/12794/Gumkowska-Maryl-i-Toczyski-2009-Blog-to-blog.pdf?sequence=4&isAllowed=y> (11.10.2022), <https://lamstereotypy.wordpress.com/> (dostęp: 09.10.2022).
- <https://rampa.net.pl/>
- <https://socialpress.pl/2019/08/10-profilu-osob-chorych-lub-z-niepelnosprawnosciami-ktore-musisz-obszerekowac-w-social-media>
- <https://influencer.pl/298/4-inspirujace-blogi-prowadzone-przez-niepelnosprawnych> <http://www.niepelnosprawni.pl/ledge/x/340781;jsessionid=5CC5E7B91AD11B35622AB01F3F9E60B1>

Blog as a contemporary form of autobiography. Analysis of selected examples

Summary

In the postmodern era, the virtual space is used to document (consciously or unconsciously) the lives of individuals in digital spaces available to an unlimited number of recipients. The article raises the question of how contemporary forms of communication about personal life and attitudes towards reality in the form of blogs go beyond traditional autobiographical documents, such as diaries or memoirs, typically intended for a narrow audience? The study selected content from internet blogs written by individuals with disabilities, as a special group of authors who, despite the limitations resulting from their own disabilities, carry out self-presentation projects in the network. Qualitative analysis, taking into account the achievements of sociological research in the field of personal documents and various forms of diary writing, includes the content of the texts, the ways of constructing narratives, and the authors' methods of reconstructing socio-cultural worlds in the selected blogs.

Keywords: blogs, personal documents, case analysis, disabilities